מואבים עצמן לא כל שכן אמר לו הקב"ה לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן רות המואביה ונעמה העמונית והלא דברים ק"ו ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקב"ה על ב' אומות גדולות ולא החריבן בתו של רבי אם כשרה היא וראויה היא לצאת ממנה דבר טוב על אחת כמה וכמה דהוה חיה א)אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה אפילו שכר שיחה נאה דאילו בכירה דקאמרה מואב אמר לו הקב"ה למשה [1]אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלא הא אנגריא עביד בהו צעירה דקאמרה בן עמי א"ל הקב"ה למשה [2]וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר בם כלל דאפילו אנגריא לא תעביד בהו ב)ואמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשביל לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה קדמתה ארבע דורות לישראל עובד ישי ודוד ושלמה ואילו צעירה עד רחבעם דכתיב [3]ושם אמו נעמה העמונית ת"ר שור של ישראל שנגח ° שור של כותי פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם ר"מ אומר שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם למימרא דסבר ר"מ ג)כותים גרי אריות הן ורמינהי ד)אכל הכתמים הבאים מרקם טהורים רבי יהודה מטמא מפני שהן גרים וטועים מבין הנכרים טהורים מבין ישראל ומבין הכותים ר"מ מטמא וחכמים במטהרין שלא נחשדו ה)(ישראל) על כתמיהן אלמא קסבר ר"מ כותים גרי אמת הם א"ר אבהו קנס הוא שקנס ר"מ בממונם שלא יטמעו בהם מתיב רבי זירא ו)גואלו נערות שיש להם קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית ואי ס"ד קנס ר' מאיר בממונם ה"נ נקנום כדי שלא יטמעו בהן אמר אביי כדי

שלא

מואבים עצמן. שהתחילו בקלקול ושכרו את בלעם: **פרידות.** גוזלות: **בתו של רבי אם ראויה.** לזרע כשר על אחת כמה וכמה שתחיה: **דקאמרה מואב.** לשון פריצות שהוא מאביה: **אנגריא.** להשתעבד בהן להביא להם מים ומזון: **שור של ישראל שנגח לשל כותי פטור.** לקמן מוקי טעמא דקנס הוא שקנסום שלא יטמעו ישראל בבנותיהם ודיין בקנס זה אבל כולי האי לא קנסינן שיהו הם משלמים על התם נ"ש ור"מ חשיב כותי כנכרי: **גרי אריות הן.** בספר מלכים (ב יז) מפורש וישלח ה' בהם את האריות וכותים כתיבי התם ויבא מלך אשור (אנשים) מכותה וקא חשיב שאר מקומות: **מרקם טהורים.** עיר שרובה נכרים היא ודם נכרים טהור מדאורייתא דכתיב (ויקרא יב) דבר אל בני ישראל אשה כי תזריע וילדה בת ישראל מטמאה בלידה ובנדה ולא נכרית ואע"ג דרבנן גזרו עליהם שיהו כזבין על כתמיהן לא גזרו דהא כתמין דישראל גופייהו מדרבנן נינהו דמדאורייתא דם יהיה זובה בבשרה כתיב (שם טו) שתראהו מגופה ולא שתמצאהו בבגדה ואפילו ראתה מגופה אמרינן במס' נדה (דף לד.) שלא גזרו על דם נכרית טומאה אלא בעודו לח דתנן דם הנכרית ב"ש מטהרין וב"ה אומרים כרוקה וכמימי רגליה מטמאין לח ואינן מטמאין יבש: **רבי יהודה מטמא מפני שהן.** רובן גרים ודמן מטמא וכישראל הם אלא שהם טועין ונוהגין בחוקות הנכרים והרי הן כישראל מומר ז): **מבין ישראל כו'.** במס' נדה (דף נו:) פרכינן אי דישראל טהורין דמאן טמאין ותרצינן לה הכי מבין ישראל ומבין הכותים טמאים והנמצאים בעררי ישראל במקום הפקר טהורים שלא נחשדו על כתמיהן להפקירן אלא מצניעין אותם שלא יטמאו בהן טהרות והנמצאין בין הכותים ר"מ מטמא שנחשדו על כתמיהן וחכמים מטהרין שלא נחשדו על כתמיהן להפקירן אלא מצניעים אותם עד שיכבסום. אלמא מדאמר ר"מ דם כותים מטמא אלמא גרי אמת הן: **קנס הוא כו'.** וקנים ליה טפי מת"ק:

משום

מואב ובבראשית רבה סוף פרשת ויצא קאמר דכששלח דוד יואב אל ארם נהרים ואל ארם צובה פגע במואבים ובקש לאבדם והביאו לו אסטרטאות שלהם אל תצר את מואב והשיב דוד שהם פירצו גדר תחילה דכתיב וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור משמע שמאותה שעה הותרו ותירץ ר"י דליתיה בעלמא השיב וקרא דשופטים ה)[שלחם] עגלון מלך מואב היה לו להביא אלא שמן התורה היה רוצה להביא ה)[להם תשובה] מפני חילול השם אע"פ שעל אדומים מייתי קרא דקבלה ויאסוף אליו בני עמון ועמלק וילך ה)[ויך את ישראל] וירשו את עיר התמרים מ"מ כל זמן דמשכח דברי תורה ניחא ליה לאתויי:

מואבים עצמן לא כל שכן. וא"ת תינח מואב אדומי ועמון מאי איכא למימר וי"ל דאצטריך לאסור בהן אנגריא שהיו מותרים דאנגריא היה עושה שלא ברשות ואע"פ שמזכיר ב' פרידות על עמון לא אצטריך אלא משום מואב: **לעולם** יקדים אדם לדבר מצוה. לשם מצוה נתכוונו כדאיתא בפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר דף כג.): **גרי** אריות הן. ואע"ג דפסקינן בסוף פ"ק דיבמות (דף טז.) הלכה (א) דגרי אמת כולן הני מילי היכא שמתגיירים לגמרי אבל גרי אריות דהכא לא נתגיירו לגמרי כדכתי' בקרא את ה' היו יראין ואת אלהיהם היו עובדין ומ"ד גרי אמת סבר דלבסוף נתגיירו לגמרי: **וחכמים** מטהרים. בפרק דם הנדה (נדה נו:) פריך אי דישראל מטהרין דמאן מטמו ומשני מבין ישראל ומבין הכותים בחדריהם טמאים לכ"ע דכותים גרי אמת הן והנמצאים בעררי ישראל טהורין שלא נחשדו על כתמיהם ולצנועי מצנעי להו והנמצאים בעררי הכותים ר"מ מטמא דנחשדו על כתמיהם וחכמים מטהרים דלא נחשדו: **על** הנתינה. בכתובות פרש"י דאצטריך לאשמועינן שיש להם קנס אע"פ שדוד גזר עליהם והקשה ר"ת דמדאורייתא אסירי בלאו דלא תתחתן כדמסיק רבא בפ' הערל (יבמות דף עו.) דבגיותן לית להו חתנות וכי מגיירי אית להו חתנות ובפרק אלו הן הלוקין (מכות יג.) קחשיב נתינה וסתם נתינה דקתני בכל מקום היינו בגיורת שיש לה קנס ותפסי בה קדושין ובפרק יש מותרות (יבמות פה:) משמע נמי דנתינה דאורייתא דאמר ממזרת ונתינה איכא בינייהו למ"ד דאורייתא הא נמי דאורייתא ובריש אלו נערות (כתובות דף כט:) גבי פלוגתא דשמעון התימני ור"ש בן מנסיא ואור"ת דדוד לא גזר עליהם אלא שעבוד אבל מדאורייתא אסירי לבא בקהל מלא תתחתן בם ובריש אלו נערות ראוי להאריך בזה יותר:

ועל הכותית. סוגיא דשמעתין מוכחא דקסבר גרי אמת הן וא"ת א"כ מה חידוש לומר שיש להם קנס וכי תימא משום דאמר רבה בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עו.) ממזר מאחותו ומאשת איש נתערבו בהן מרישא שמעינן ליה דיש להן קנס ואפילו ודאי ממזר וכ"ש ספק ממזרת וי"ל דהיא גופה קמ"ל דגרי אמת הן דאם היו גרי אריות לא היו להן קנס וא"ת ולרבא דאמר בפרק עשרה יוחסין (שם) דעבד ושפחה נתערבו בהן אמאי יש להן קנס נימא לה אייתי ראיה דלאו שפחה את ושקול דהא שפחה אין לה קנס כדמוכח באלו נערות (כתובות ד' כט.) ועל כרחך לאו מטעם שהיא בחזקת בעולה אין לה קנס כדאמרינן בירושלמי דשפחה אפילו משומרת אין לה קנס ואע"ג דרובן לאו שפחה נינהו מ"מ תקשה לשמואל דאמר אין הולכין בממון אחר הרוב וי"ל משום דכל חדא מוקמינן לה בחזקת אביה שהשפחות נתערבו בהן ונשאו לכותים אף על גב דלרבא פסלו כותים משום איסור שפחה ולא מוקמינן להו בחזקת אביהן מ"מ לענין קנס לא מחשבינן להו כשפחה שלא יהא חוטא נשכר ואף על גב דנקט רבא עבד ושפחה לאו דוקא לפי מה שפירש שהשפחות נשאו לכותים והכותים לעבד ואם כן משום עבד אין לפוסלן דנכרי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר: **ה"נ** נקנום. מדרבנן לדרבנן נמי הוי מצי למיפרך דמודו רבנן דקנסינן להו דקתני שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור אלא משום דסתם מתניתין רבי מאיר פריך מרבי מאיר אדרבי מאיר:

שלא

עין משפט נר מצוה

יח א ב מיי' פ"ד מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה י:

יט ג מיי' פ"א מהל' נערה הלכה י סמג עשין כד טוש"ע אה"ע סי' קע:

◆

מוסף רש"י

דקאמרה מואב. משמע מאבי (נזיר כג:). **דקאמרה בן עמי.** בלשון נקיה הוא, דלא רצתה להודיע דמאביה נתעברה (שם). **אל תצורם ואל תתגר בם.** ומדלא כתיב בהו מלחמה, שמע מינה דאפילו צערא לא ליעביד להו, ולא עוד אלא אפילו בכירה דקריתיה מואב הכתוב פרסמה, דכתיב ותשכב את אביה ובצעירה כתיב ותשכב עמו (שם). **כותים גרי אריות הן.** דכתיב בספר מלכים וישלח ה' בהם את האריות, ונתגיירו כדכתיב התם בגלות שומרון (יבמות כד:) והרי הם כעכו"ם גמורים (סנהדרין פה:). **כל הכתמים.** שנמצאו בבגדים (יבמות טז.) **הבאים מרקם טהורים.** שהן עובדי כוכבים ודמן טהור (נדה נו:) לפי שלא גזרו על כתמי עובדי כוכבים (יבמות טז.). **מפני שהן גרים.** ודמן מטמא (שם) ודמן טמא (נדה נו:). **וטועים.** שאין מצניעין את כתמיהם (שם) שהמירו דתם וגזרו על כתמיהם, שאף על פי שחטאו שהמירו, ישראלים הם (יבמות טז.). **מבין הנכרים.** שאין ישראל דרים שם (שם). **שלא נחשדו.** ומכבסין אותם (נדה נו:). **גרי אמת הן.** מתחילתן גרים גמורים היו ועכשיו הרשיעו (סנהדרין פה:) ודמן טמא (נדה נה:). **שיש להם קנס.** אם אנסה אדם נותן לאביה חמשים כסף כדכתיב (דברים כב) ונתן האיש השוכב וגו' (כתובות כט.). **הבא על הממזרת.** ואע"ג דלא קרינן ביה ולו תהיה לאשה שהרי אינה ראויה לקיימה, אפילו הכי יש לה קנס (שם יא.). **ועל הנתינה.** מן הגבעונים והיא אסורה לקהל, דדוד גזר עליהם כדאמרינן ביבמות (עח:) ועל שם ויתנם יהושע חוטבי עצים ושואבי מים וגו' (יהושע ט) קרי להו נתינים (כתובות כט.). **ועל הכותית.** קסבר גרי אריות הן וישנן בלאו לא תתחתן בם (שם. ועי' תוס' שם).

מסורת הש"ס

א) נזיר כג: הוריות י:, **ב)** נזיר שם הוריות יא., **ג)** [יבמות כד: קדושין עה: סנהדרין פה: חולין ג: נדה נו:], **ד)** יבמות טז. נדה נו:, **ה)** מהרנ"ש מ"ז, **ו)** כתובות יא. כט., **ז)** בס"א: משומד, **ח)** רש"ל,

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי לוֹט נָתַתִּי אֶת עָר יְרֻשָּׁה: דברים ב ט
2. וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל תְּצֻרֵם וְאַל תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה: דברים ב יט
3. וּרְחַבְעָם בֶּן שְׁלֹמֹה מָלַךְ בִּיהוּדָה בֶּן אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמָלְכוֹ וּשְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַםִ הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַר יְיָ לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית: מלכים א יד כא

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה גרי וכו' הלכה דכולן גרי אמת ה"מ:

◆

גליון הש"ס

גמ' שור של כותי פטור. עי' סנהדרין דף פה ע"ב תוס' ד"ה ושורו כישראל:

◆

רבינו חננאל

כל הכתמים הבאים מרקם טהורים ורבי יהודה מטמא מפני שהן גרים וטעו. הכתמים הבאים מן הגוים טהורים. פי' שאין כתמי גוים מיטמין.